

Szerkesztő: Körmendy Regina

LELŐ

HELY

Ásványgyűjtői hírlevél

2012/IV. szám

Hialit a Bárdos-hegyről
Gyűjtemény és fénykép: Szabó Dávid

Tartalom

Mátrai kalandok.....	2
Kirándulás a Honti szakadékba	7
A Kemencei templom Szt. Sír-kápolnája	11
A mádi bányoldal (Galambos kőfejtő) kincsei.....	12
A recski mélyszint elfeledett maradványai (Recsk, II-es akna)	15
Hírek, érdekességek.....	18
Őslénygyűjtői sorozat elindítása az Origo-Tudomány weblapján	
Darnó-hegyi peperitek	
Mecseki uránbányászat	
Telkibányai ércőrlő malomkövek	
A Telkibányai Szabadtéri Földtudományi Oktatópark és a hírverés hiánya	

Mátrai kalandok

A Mátra régen kedves a számunkra vadregényes tájai, érintetlen természeti környezete, éjszakáinak gyönyörű csillagai és persze ásványai miatt. Így nem volt véletlen, hogy egyikünk (Sánta Gábor) első minerofil tábora épp a 2011-es Gyöngyösoroszi szervezett túra volt. Az ott szerzett élmények hatására még abban az évben szerveztünk egy kis, kétfős gyűjtést Gál Péterrel, amikor elkezdtük a teljes Mátra módszeres bejárását. Ekkor találtunk Mátraszentimréren a Szent Imre-lejtakna bejáratánál olyan sugaras-rostos cinkszulfidot, ami első ránézésre wurtzitnak tűnt. A későbbi műszeres vizsgálat alapján ez az ásványkeverék kb. 1/3-2/3 arányban áll wurtzitból és szfaleritből (így ásványtanilag szfalerit), de számunkra mégis ez jelentette az első lépést afelé, hogy valami olyasmit találjunk, amit más még sosem.

A tábor – nem kérdés – 2012-ben is megrendeztük, és az elkövetkező években a nyár stabil programja marad a mátrai ásványlelőhelyek felfedezése. Célunk a régi helyek dokumentálása és lehetőség szerint az „utolsó pillanatban” végzett leletmentés, illetve az ismeretlenebb helyek felderítése.

Az idei gyűjtőtábor is Gál Péterrel terveztük, de hamar jelezte részvételi szándékát Beregszászi Márk és Szabó Dávid is. A kisújszállási lelkes gyűjtők részvétele bizonytalan volt, így Bácsi István debreceni „kolléga” szállt be hozzánk még, neki volt gépjárműve is. Dávid helybéli illetőségű lévén magára vette a szálláskeresés fáradalmait és utánajárt a lelőhelyeknek is, hiszen ő amellet, hogy ásványgyűjtő, geológushallgató az ELTE-n.

A tervezgetés és szervezés eredményeképp a szállásunk Mátrafüreden a Berze Nagy János Gimnázium kollégiumában volt, ahol öt főnek kissé szűkös szobában, de kielégítő infrastruktúra mellett kaptunk helyet. Innen indultunk minden nap a lelőhelyekre, mi autóval és Dávid a kismotorján.

Az első nap Vinis Zoltán is csatlakozott hozzánk. A gyöngyösoroszi Malom-bércen kezdtünk, ahol sajnos a mandulaköves andezitnek csak a törmelékét találtunk. Egyetlen értékelhető geoda nélkül kellett elhagynunk a helyet. Később megtudtuk, hogy kb 50 m-re voltunk a lelőhelytől...

Sebaj, lenn a buszmegállóban még találtunk egy kevés altárós meddőanyagot, ebből fennőtt kalcit és kvarc, valamint bennőtt és tömeges, ereket alkotó fluorit került elő. Innen átmentünk az Ezüstabánya-völgybe, ahol a felszíni kibúvásokból szép geodákat gyűjtöttünk.

*Kvarc és adulár geodában
gyűjtemény és fotó: Dr. Sánta Gábor*

*Fluorit és kvarc geodában
gyűjtemény és fotó: Szabó Dávid*

Már délután felé járt az idő, amikor Kurta-völgyet felkerestük. Itt az egykori Lujza-táró meddőjének és a völgy fölött levő út által átvágott telérnek anyaga keveredik. A Károlytáróból Bagolyirtásra vezető út kezdeténél, ereszkedtünk le a völgybe (déli irányba), ahol telérkvarc darabokat találtunk. A kevés telérdarabban 5 mm körüli kvarckristályok fordultak elő, 1-2 példányban. Már épp indulni készültünk, amikor egyikünk (Sánta G.) egy 10 cm-es telérdarabot emelt fel, alsó részén málnapiros bevonattal. Valami festékre tippeltünk, de a lupés vizsgálat egyértelművé tette, hogy itt bizony cinnabaritról van szó, a darab szétverése után belül is lett pár hajszálvékony cinnabarit-erecske. Ez az ásvány innen igazi ritkaságnak számít, pláne ekkora méretben.

*A Kurta-völgyi cinnabarit
gyűjtemény és fotó: Dr. Sánta Gábor*

A szállásunkra visszatérve átadtuk magunkat a pihenésnek. Egy nagyon jó pizzériában vacsoráztunk – ahogy minden nap. Utána a szobában igazi tábori hangulat alakult ki: ásvány csere-bere, a gyűjtött anyag átnézése következett, és egy UV-C lámpa alatt az Altárónál gyűjtött fluoritok is szépen megmutakoztak, pedig erre nem is számítottunk... A szakmai beszélgetést a finom, üdítő muskotály mérsékelt fogyasztása dobta fel...

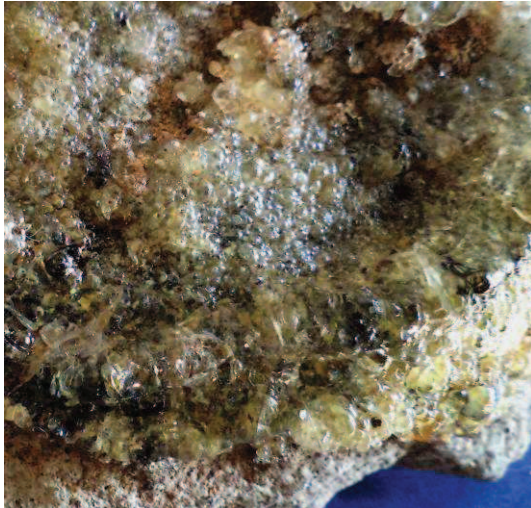
Másnap, azaz szombaton a parádsasvári Béke-tárhoz kirándultunk. Mivel nagyon messze volt, és rengeteg volt az anyag, ezért az egész napot itt töltöttük (igaz, későn is értünk fel). Mindenki talált gyönyörű kalcit-kristályokat, a legnagyobbak mérete elérte az 5 cm-t. Kvarc, kvarcon fennőtt szfalerit, galenit és kalcit is gyűjtőzsákba került. Sikerült 1 cm körüli galenitet találni kalcitban bennőve. A nap lelete végül egy olyan üreg lett, melyet 5-8 mm hosszú víztiszta, hatszöges prizmás kalcitkristályok béleltek ki, teljesen az aragonitra emlékeztetnek, de a kristályok tökéletes hasadása egyértelművé teszi, hogy itt a kalcit egy különleges kristályformájával van dolgunk.

*A prizmás kalcitok in situ
fotó: Szabó Dávid*

A harmadik nap izgalmasnak ígérkezett, hiszen Recsk és Parádfürdő környéke lett betervezve, itt közülünk csak Gál Péter járt már korábban, de a recski hányókat ő sem ismerte.

A nap elején még elnéztünk Sástóra, a Dávid által részletesen végigkutatott Bárdos-hegyi hialitos helyre. A hely nagy valószínűséggel a legszebb mátrai hialitok lelőhelye. Az itteni üvegopálok elég nagy felületűek, nem ritkák a tenyérnyi vagy nagyobb bekérgezések sem, a víztiszta változatok mellett a vas- és mangánoxidok, illetve a nontronit által festett példányok is gyakoriak. A hely igazi különlegességei azonban a különböző kalcit, aragonit és mordenit utáni átalakok. Egy bő fél óra alatt mindenki degeszre tölte magát, és indultunk is tovább Recsk irányába.

Nontronit és mangánoxidok festette hialitok, gyűjtemény és fotó: Dr. Sánta Gábor

Mátraderecske üdülőttelepén keresztül közelítettük meg a területet, az Rm-48 hányót céloztuk meg. Az utat ugyan megtaláltuk, de magát a hányót nem, csak egy kis kupacot találtunk a Lahóca meddőihez vezető út elején, ahonnan mm alatti tennantit kristályok kerültek elő egy kis üregben (Gál Péter lelete). A műútra kiérve gond nélkül odataláltunk a II. aknához, melynek kerítése mentén elindultunk a meddőhányó irányába. A rekkentő hőségben az erősen benőtt domboldallal is meg kellett küzdeni, így végül a hányót nem leltük meg, csak jó pár karcolással lettünk „gazdagabbak”. Csalódottságunkban elhatároztuk, hogy nem keressük meg a Lahóca hányóit, hanem inkább átmegyünk Parádfürdőre.

Először az Etelka-táró és külfejtés kis meddőhányóját „piszkáltuk” meg, ahol Beregszászi Márk az első kalapácsütése nyomán több mm átmérőjű csodaszép wawellit-gömböket talált egy széles repedésben. Ez aztán erősen meghatározta a gyűjtőkedvet, egy emberként estünk neki a kevés kvarcos-érces darabnak, melyekből a tennantit foltjai és pár mm-es kristályai bőven, a wawellit 1-2 mm-es gömböcskéi jóval ritkábban kerültek elő kvarcon fennőve. Sajnos a Márkéhoz hasonló lelet már nem került elő. A hőségben az árnyékban ülve törtem szét a többiek által elem dobott darabokat, a sikeres együttműködés eredménye egy 5 mm-es fakóérc-kristályokat tartalmazó üreg lett!

Majd a leletek elfogytak, és mi szépen átmertünk a közeli Fehér-hegyre, az Egyesség-táró feletti természetes feltáráshoz, ahol a meredek hegyoldalon egyensúlyozva gyűjtöttünk. A rózsabokor alól nagy nehezen kipiszkáltunk (Sánta G.) egy 40x30 cm-es ígéretes darabot, a következőkben majdhogynem csak ennek a széttörésével foglalkoztunk. Megérte: 1-2 cm-es kvarckristályok (dúcos kvarcok is), 1-1,5 cm-es vékonytáblás baritkristályok kerültek elő belőle! Az egyik baritkristály ráadásul gyönyörű zónásságot is mutat. A többiek addig pár méterrel arrébb a lelőhely híres arzenátjaira vadásztak, melyeket sikeresen meg is találtak, feltehetőleg richelsdorfit és szkorodit került a birtokunkba, de más érdekességek felbukkanását sem lehet kizárni. Az érdeklődés lanyhultával már csak üldögéltünk, míg Péterék az arzenátokra vadásztak meg-megújuló lelkesedéssel. Ekkor az egyik „kutyahajigáló kő” tetején málnapiros bevonatot vett észre egyikünk (Sánta G.) – csak nem? De, már megint cinnabarit! Erről a helyről még nem írták le ezt az

ásványt, de a kvarcos-baritos összletben a genetika alapján nagyon is előfordulhat, tehát cseppet sem szokatlan a megjelenése. Mivel csak egy kicsi foltot (2-3 cm) találtunk, elkezdtek átnézni az egész kupacot, sőt a falat is, de újabb példányra nem sikerült szert tenni. Ha tehát valaki arra járna, ezután a málnapiros foltokat is nézze meg, és rakjon el minden gyanús mintát!

*A Fehér-kői cinnabarit
gyűjtemény és fotó: Dr. Sánta Gábor*

*Vékonytáblás barit és kvarc
gyűjtemény és fotó: Szabó Dávid*

A jóízű gyűjtés után megtekintettük a Vaskapu-lejtaknát (a kocsiból), és ittunk a csevice-kútból. Sziesztázást követően a hosszú nap végén bementünk a Hosszú-bérci timsós külfejtésbe. A gyönyörű környezetben lévő lelőhely előtti patak teljesen ki volt száradva (nem sok mátrai patakban láttunk vizet egyébként sem), és a lesúlyozott hátzissákkal sajnos olyan szerencsétlenül ugrott Gábor, hogy szépen elhasalt a kavicságyon...A bányaudvarban meglepetten vettük tudomásul, hogy az egész fejtésben két darab 2x1 m-es szikla van csupán, másrészt kiterjedt törmelékmező jelezte a gyűjtőgenerációk eddigi tevékenységét. Eleinte semmit sem találtunk, Gábor a lábát, kezét fájlalta. Majd meglettek az első baritok és jogarkvarcok. Ezután a csapat fellelkesülve ütötte az ígéretesebb köveket. Az egyik kevésbé reményteljes példányból 1 cm-es víztiszta baritkristályokat sikerült kimenteni (Sánta G. érdeme), a másik, ha lehet még reménytelenebb darab belsejében Gál Péter 1,5 cm hosszú, remekül fejlett jogarkvarcot talált.

Márk és István ezalatt gipszeket gyűjtött, 1-5 cm-es példányok kerültek elő. A nap vége felé mindenki a laza gipszezés mellett voksolt, és az utolsó pillanatokban Szabó Dávid talált egy 6-7 cm-es óriást is – nagy volt az öröm!

A napot természetesen a jól megérdemelt pizza és utána némi mátrai nedű elfogyasztása zárta...

*Kvarcon fennőtt barit
gyűjtemény és fotó: Szabó Dávid*

Crandallit gömb kvarcos üregben

Az utolsó, negyedik nap is gyűjtéssel telt! A hazautat mindenki délután tervezte, így meglehetősen sok időnk volt még. Mivel mindannyiunk egyik kedvenc ásványa az antimonit (különösen Dávidé), a mátraszentimrei Teréz-hegy telérkibúvását megkutató árkolásokat látogattuk meg. A könnyen megközelíthető lelőhely igen bőkezűnek bizonyult, több cm átmérőjű, sugaras szerkezetű antimonit-csomókat találtunk, valamint 5 cm-es felületen mutatkozó sztibikonitot. Néhány kvarckristály is a csomagba került. Ahogy Dávid mondta, ide vissza kell még térni!

Ezt követően Bagolyirtás felé továbbhaladva letértünk a Bánya-bérci útra, majd egészen a Kaszab-rétig mentünk. Itt leállítottuk a kocsit és leereszkedtünk a vízmű mellett a Katalin-táró meddőhányójához, mely Gyöngyösoroszi határában található. A hányó megbontásakor rengeteg kvarcos-dolomitos telérdarab került elő, köztük egy 50 cm-es igazi óriás is. Sajnos a hányónak ezen a részén a kvarcdarabok nagyon tömörek voltak, csak 1-2 cm-es apró üregekben találtunk fennőtt dolomitot, kvarcot, baritot és barna kalcitot. A telérek ércszinóráiból meglehetősen szép és üde galenites példányokat és cm-es kalkopirit-csomókat zsákmányoltunk. Sajnos most sem találtuk, amiért jöttünk: a nagy dolomitos üregeket kavrcsal és fennőtt kalkopirittel. A sok érintetlen anyag ugyanakkor arra sarkall bennünket, hogy újra és újra meglátogassuk ezt a hányót, mely nem könnyen adja meg magát...

A nap fele már eltelt, mikor felkerekedtünk, és a Márk által biztosított őszibarack (köszönet érte) elfogyasztása után leereszkedtünk Gyöngyösorosziba. A bányaépületek után Nagy Károly ásványgyűjtő házában megálltunk ásványokat vásárolni. Karcsi bácsi nagy örömmel fogadott bennünket, holott csak kettőnket ismerte látásból, és betegsége miatt nehezen tud járni. Sajnos ásványainak nagy része már elkelt, de még tudtunk szép, Gyöngyösorosziból és a Mátra más részéről való példányok közt válogatni, és ezeket meglehetősen barátságos áron vásárolhattuk meg. Elsősorban érces és karbonátos darabokat szereztünk, de néhány gyöngyöstarjáni átalakos kalcedonnak sem tudtunk ellenállni. Közben Karcsi bácsi a bányászélményeiről mesélt, valamint az egykori ásványgyűjtő élet egy-egy szép pillanatát idézte fel. Jó lenne, ha ezeket a történeteket egyszer lejegyezhetnénk, így nem mennének veszendőbe...

Kora délután elbúcsúztunk a mátrai lelőhelyek nagy öregjétől. Mindenki nagyon elégedett volt a négy napos programmal. A szálláson összepakolva elbúcsúztunk egymástól és a Mátrától is, azzal, hogy legkésőbb jövőre – de ha a sors engedi hamarabb – újra találkozunk!

Dr. Sánta Gábor – Szabó Dávid.

Kirándulás a Honti szakadékba

2012 pünkösdjén, csodaszép időben felkerekedtünk az északi Börzsönybe – és, ha már ott vagyunk – be akartunk pillantani a Honti szakadékba, mely ugyan nem ásvány-lelőhely, de őslénygyűjtők körében – legalábbis régen – ismert gyűjtőhely volt. Nos, a keresés nem volt egyszerű, ugyanis semmilyen tábla nem jelzi, merre kell menni. Bejárata előtt parkoló, panzió létesült, de még a jelzett turistautak is finoman elkerülik. Ami nem baj, de azért nem ártana, legalább a főút mentén kitenni egy táblát. Nos, aki oda merészkedik: a panzió kertjének bal oldali kerítése és a ribizlisorok között visz az út, a vadul ugató kutyák le vannak láncolva (legalábbis, amikor mi játsunk ott). Végre két tábla is előtűnt, először a természetvédelmi területet jelző, majd az egyszer volt tanösvény bemutató tábla is.

Völgybejárat, jelzőtáblával

A tanösvény kétnyelvű táblája

A természet a szakadékot visszahódította, az ösvény egy részét – karbantartás hiányában – elnyelte, de őszintén bevallva, ez nem ártott neki, vadságában, burjánzó növényzetével lenyűgöző. Mivel gyűjteni nem akartunk, meg sem közelítettük a meredek falakat, hanem kitört fákon, méteres csalán között, gyakran csak a patak-mederben végigjártuk a szakadékot és fényképeztünk. A meredek falak oligocén korú kavicsösszletre települt finom homok (slír), agyagos homok és a végén, a Bába-kő lábánál, pernás konglomerátumot tárnak fel.

Mindjárt az elején sárga agyagos homokfal tárult elénk, melyből korallokat, kagylókat, csigákat gyűjtettek régen, aztán a völgy egyre szűkült, a falak alatt áthatolhatatlan dzsungel terült szét. Eleinte még jól járható az ösvény, de nemsokára összeszűkül, majd teljesen megszűnik és a patakmeder az egyetlen járható út marad, tehát vízálló cipőt nem árt felvenni. Hálaisten a patakban most csak csordogált a víz.

Miközben a bal oldali falak homályban maradtak, a jobb oldalon hol kitágult a völgy, hol bezárult, a falak szépen bekeretezték a kék, bárányszerű eget.

Végül egy rövid, patakmedri trappolást követően elértük a meredek sötét molluszkás falakat, majd kitört fákon átmászva a szakadékot lezáró konglomerátumos falat. Egy csodás, a patakban való pancsolástól kissé nehézkesen mozgó káros lepke tette a pontot az i-re, míg szárnyai meg nem száradtak, modellt állt, aztán elrepült.

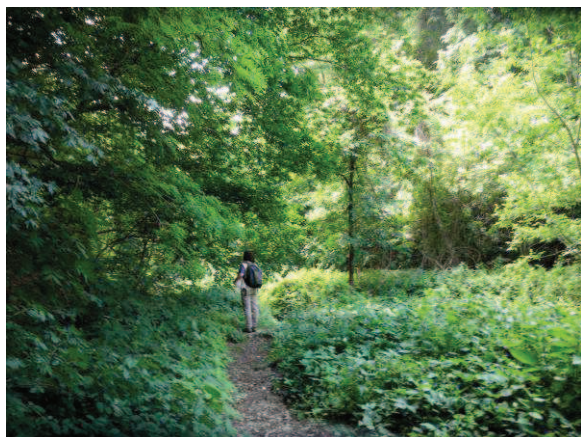
Visszagyalogoltunk és örültünk, hogy látogatók hiányában még a szokásos szeméthegek is elkerülték ezt az elvarázsolt helyet.

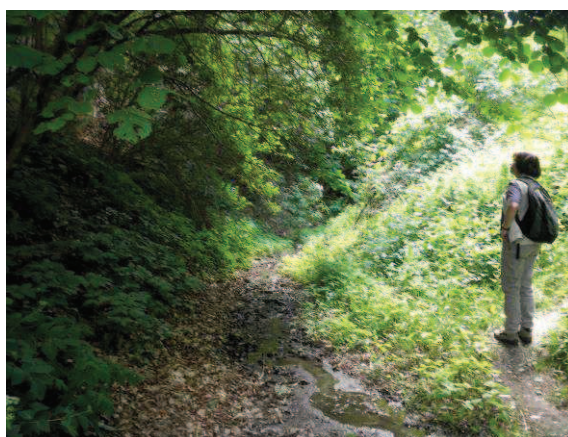
A szakadék eleje

Korallos fal

Keskeny ösvényen

...be a sötétbe

A kép közepén alig látható az ösvény

Jobb oldali molluszkás fal

Meredek falon

Molluszkás fal közelebbről

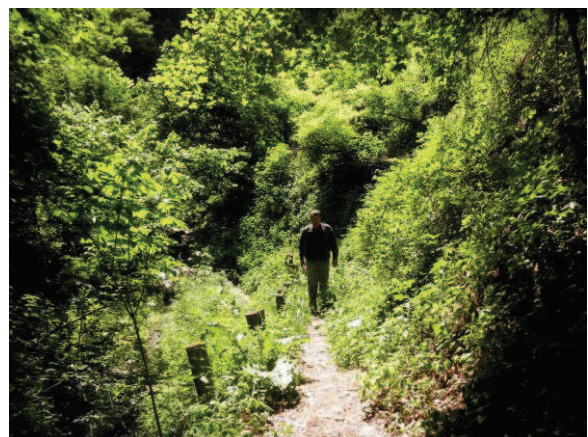
Kis Lucina-kagyló a falban

és egy csodás kardos lepke a falon

A szakadékot lezáró konglomerátumos fal

....visszafelé tartva

Néhány a Honti szakadékból származó oligocén korú őslény, melyeket több mint 15 évvel ezelőtt kaptam dr. Muray Pál, rég elhunyt gyűjtőtársamtól:

Korall

Ostrea

Rák

Kagylók és csigák

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

A Kemencei templom Szt. Sír-kápolnája

A pünkösdi mise előtt még sikerült bejutnunk a kemencei templom sírkápolnájába, mely a Kemence környékén felszínre kerülő lajtamészkö legjobb kövületeit (tengeri sünöket, kagylókat), valamint valószínűleg Selmecről származó csodás hegyikristályokat, ametiszteket kapott díszül. Ha jártok arra felé, tekintsetek meg, érdemes.

Kemencei templom

Templombelső pünkösdkor

A kápolna felső része

Feszület ametisztek és kvarcok között

Miocén korú őslények a falban

Tengeri sünök gyűjteménye a falban

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

A mádi bányoldal (Galambos kőfejtő) kincsei

Előre bocsátom: aki nem szeret gyalogolni és az 5 mm-nél kisebb ásványokkal nem tud mit kezdeni, fel se kerekedjen a most leírt lelőhelyre. De a magyar mikroásvány-gyűjtők körében csodaszép szkoroditjairól elhíresült kőfejtőre már régóta fáj a fogunk, ezért az idei miskolci börze után Lévai Zsolt vezetésével elindultunk Mádra, hogy végre teljesüljön az álmunk. Március elejére igazi tavaszi időt fogtunk ki, holott a mély völgyekben még hó és jég uralkodtak, így végül nekünk is egy tekintélyes jégbe fagyott tó állta az utunkat, még a Bombolyig sem jutottunk el gépkocsival.

Bomboly felé utazva, előttünk a Suba-oldal, fölötte a Király-hegy

Megállás a Szarvas-oldalon

Innen tehát gyalog mentünk tovább, elértük a Bomboly rózsaszínben tündöklő meddőjét (visszafelé itt is kalapáltunk egész nagy sikerrel), majd a három, a Bánya-oldalhoz vezető utak közül a legrövidebb középsőt választottuk,

Bomboly-meddő reggeli fényben, némi hóval

Úton a Galambos felé, nagy szikla az út mentén

Részben még hóban, jégben, enyhe emelkedőn mentünk végig, míg ki nem jutottunk egy nagy tisztásra, vadlessel és vadetetővel. Ezen át kellett gyalogolnunk egészen a patakig, akkor értük el a Diós-kutat. A két patakátkelés simán ment, folytattuk az utat, míg előttünk fel nem tűnt a Galambos déli nyúlványa, azaz előttünk a cél.

Elértük a Galambos déli oldalát, fenn a dombon táró látszik, valószínűleg vasat kutattak

Vasérc az út mentén

A hegyoldalon látható tárót egyelőre kihagytuk, balra fordultunk és nemsokára ott álltunk a kis kőbánya előtt, amelyért annyit gyalogoltunk.

Galambos-bánya

Zsolt kutatás közben

Eleinte csak ismerkedtünk az erősen kvarcosodott, alunitosodott kemény kőzettel, alunitból degeszre szedhattuk volna magunkat, de hát nem azért jöttünk!

Amit mi kerestünk, az almazöld és borsárga, picurka, de gyönyörű. Szorgalmasan vizsgáltuk a köveket, találtam kalcedont, kvarcot, fehér opált, de az arzenátok még mindig nem kerültek elő, végül Zsolt megtalálta az első darabokat, odarohantunk és aztán – már látva- milyen fajta köveket kell keresni, vadul csépeztük a kemény törmelékét. Mindenki talált, sőt, kifejezetten szép, esztétikus darabok is előjöttek, zöld szkorodit rózsaszín, vagy lila aluniton, vagy fényesen csillogó vörösös-barna, aranybarna vasoxidon.

Arzenátos törmelék

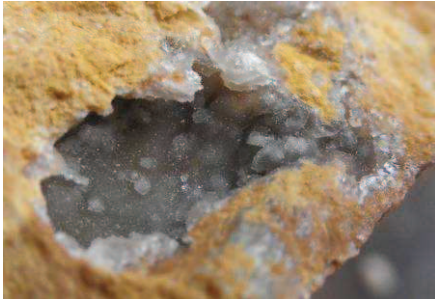

Gábor keményen dolgozik

Amikor úgy éreztük, hogy mindenből mintáztunk, összecsomagoltunk és visszaindultunk, a fiúk még felmászta a táróhoz, majd a Bomboly most már fényárban úszó és elcsendesült (reggel még dolgoztak) meddőjén folytattuk a gyűjtést.

Ez volt a márciusi zempléni túránk legeredményesebb napja, hetekig tartott, amíg megnéztem minden darabot és le tudtam fényképezni. Köszönjük Zsoltnak a remek kirándulást, az eredményes gyűjtést.

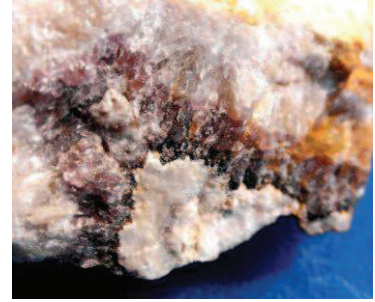
Néhány darab a gazdag zsákmányból:

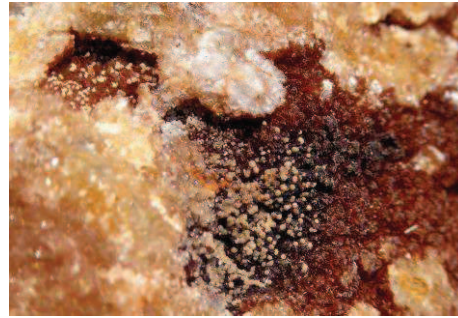
Kalcedon, kvarc

Vasas alunít

Lila színű alunít, kaolinit

Szkorodit zöld és sárga gömböcskéi

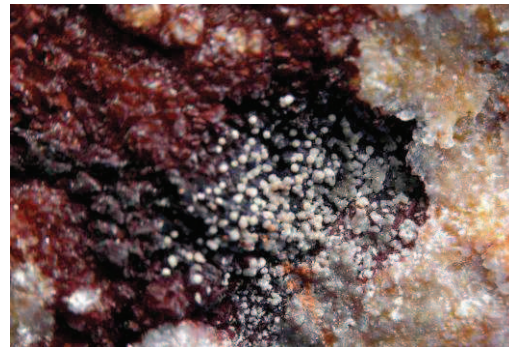
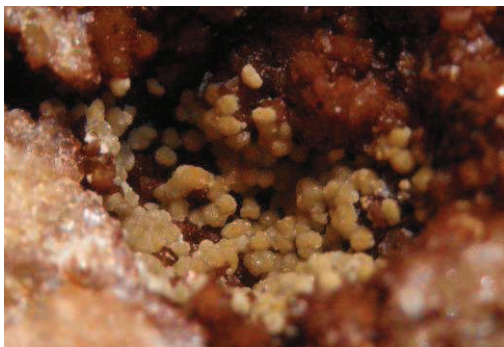
Alunítkristályok

Pirit

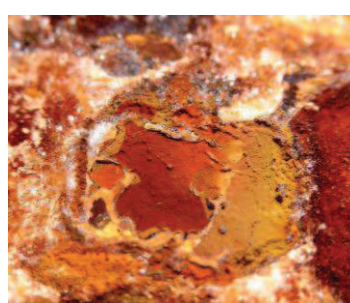
Fehér opál

Sárga és fehér szkoroditgömbök vasoxidos aluniton

Rózsaszín alunít

Színes vasoxidok

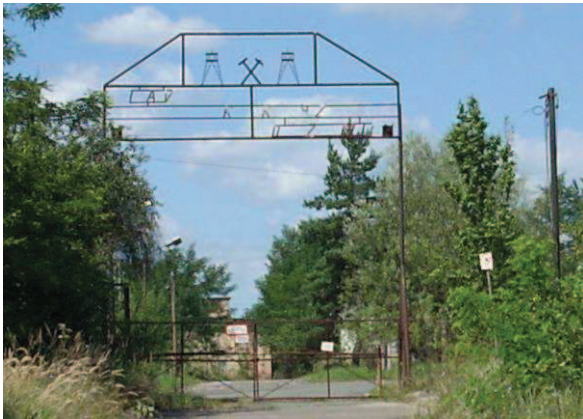
Fekete mangánoxid aluniton

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

A recski mélyszint elfeledett maradványai (Recsk, II-es akna)

A mélyszinti érctelepek kutatására 1975 és 1986 között 2 aknát hajtottak, az I-es akna a Parádi-Tarna és a víztározó közötti területen (ennek meddőhányói voltak az ásványgyűjtők paradicsoma egészen 2000-ig), a II-es akna Mátraderecske közelében, a Fehér-kő É-i lejtőjének és a Kata-réti-patak közötti területen. Ennek hányói már kevésbé álltak a gyűjtők érdeklődésének központjában, pedig az akna körül szintén terjedelmes hányók képződtek, de az Rm-48-as hányói mindig érdekesebbnek bizonyultak. 2010-ben mégis úgy döntöttük, hogy az 1195 méteres szintig hajtott, de már régóta lezárt akna hányóit felkeressük, hátha akadnak még maradványai a lezárás után. A II-es aknát hosszú gyaloglással az Rm-48-as felől, a Sima-hegyen keresztül közelítettük meg, egy igen meleg augusztusi napon.

A II-es akna bejárata

A II-es akna bekerített épületei

A II-es akna teljesen benőtt Ny-i hányója

Agyagos-törmelékes hányó az akna mögött

A bányaterület bekerített, rozsdásodó szellemépületeit a bal oldali, már teljesen benőtt hányón próbáltuk körbejárni, de ez a kísérlet kudarcba fulladt, annyira megnőtt a növényzet, hogy úgy véltük, nincs értelme tovább kutatni, így megelégedtünk a betonút melletti hányómaradványokkal, melyek azonban nem bizonyultak túl izgalmasnak.

2012-ben dr. Nagy László olyan, télen készült felvételt tett fel a Geomániára, mely jól mutatta a II-es akna épületeit és a lehullott lomb miatt jól látható hányómaradványait, amelyből kiderült, hogy 2010-ben túl korán adtuk fel a keresést, az akna mögötti területen még maradt hányó, amit a növényzet még nem tudta teljesen visszafoglalni.

Ezért 2012-ben tavasszal a Fehér-kő felől jövet az aknához vezető útról jobbra letértünk és nagy ívben körbe járva megpillantottuk a hányómaradványokat. Első ránézésre agyagosnak tűntek, de a gyérebb növényzet alatti vízmosásokban még akadt anyag, nem is akármilyen. Igaz, olyan üde ércet, mint a tavalyi Cseternási depón, nem találtunk, de olyan ásványok is előkerültek, amelyeket az I. aknánál hiába kerestünk, mint pl. a molibdenit.

Elsősorban erősen mállott, de szép színekben pompázó tarka ércet (kalkopirit, pirit), galenitet, szfaleritet találtunk, de hozzá társult szép kalcit, dolomit is. Sok színes másodlagos ásvány is képződött, melynek meghatározása még nem történt meg, ezenkívül halotrichite, gipszre, terméskénre bukkantunk.

Nem szenzációs méretű, szépséges ásványcsoportokra leltünk (ezekről Recsk még virágkorában sem volt híres), hanem jól fotózható, apró csemegékre.

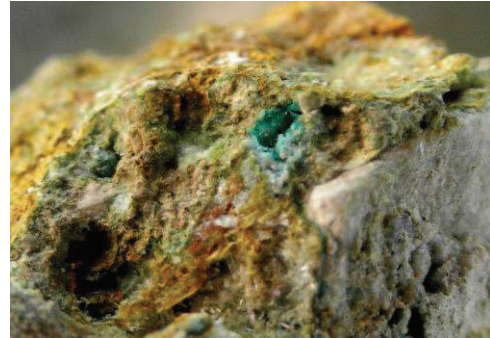
Sajnos – miután a régi üzemi utakat lezárták a közlekedés elől – elég sokat kellett gyalogolni most is, pedig a derecskei lakosok szívesen használták ezeket az utakat helyi közlekedésre, amikor még az aragonitos hányón dolgoztunk, rengeteg gépkocsi járt arrafelé, most egyet sem láttunk.

Nem tudom, mindenki meg tudja-e becsülni a fárasztó gyaloglással szerzett leleteket, de mi úgy véltük, hogy megérte. A recski „tatarozás” még mindig tart, most a Lahoca körüli bányamaradványokat vettek kezelésbe, bontják az épületeket, berendezéseket, kitisztítják a tárokat és – ha még pénz lesz rá – tájrendezést hajtanak végre. Így lassacskán eltűnnek a bányászati múlt utolsó maradványai, esetleges feltámadását talán csak unokáink fogják megélni, mi biztosan nem.

2012. évi leletek a II. akna hányójáról:

Covellin, pirit

Gipsz, rézsulfátok

Különféle piritkristályok, akár 1 cm-t is elérhetnek

Gipsz

Halotrichit

Kalcit, halotrichit

Dolomit piritben

Galenit, pirit

Pirit, galenit, dolomit

Kalcit, szfalerit

Molibdenit, kalcit, vasoxid

Szfalerit, kalcit

Színes kalkopirit, kalcitos érrel

Zöld gömbök (?) pirittel

Szfalerit, kalkopirit kalcitban

Dolomit piritben

Galenit, pirit

Pirit, galenit, dolomit

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

Hírek, érdekességek

Őslénygyűjtői sorozat elindítása az Origo-Tudomány weblapján

2012. július 15.-én Dulai A., Főzy I. és Szente I. „Gyűjtsön szabadon ősmaradványokat” címmel új sorozatot indított a www.origo.hu weboldalon. A sorozat első részében Észak-magyarországi lelőhelyeket (Nagyviznyó, Eger-Kis-Eged, Wind féle téglagyár) mutattak be. Az összeállítás – bár igen hasznos lehet az kezdő gyűjtők számára – kissé ellentmondó a sorozat címével. Bár az előszóban említik a gyűjtés korlátjait (természetvédelmi területek, barlangok), végül védett helyeket ajánlanak gyűjtésre, sőt, védett geológiai alapszelvényeket! Ezeken ugyanis legálisan csak a Nemzeti Parkok hatósági (fizetős!) engedélyével lehetne őslényeket gyűjteni, mégpedig kizárólag tudományos célból, és nem „szabadon”, ahogyan azt a cím sejteti.

Darnó-hegyi peperitek

Kiss G. tollából érdekes cikk jelent meg az „Élet és Tudomány” 2012. július 6.-i számában „Hajdani óceán nyomai a Darnó-hegyen” címmel. Megtudhatjuk, hogyan alakultak ki a siroki Darnó-hegyen képződött, mészszip foszlányokat tartalmazó bazaltok (peperitek), melyek a Neotethys 200 millió évvel ezelőtti kinyílása során keletkeztek.

Mecseki uránbányászat

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium közleménye szerint a magyar kormány 2012 júniusában úgy döntött, hogy fél éven belül (2012 végéig) megvizsgálja, hogy vegyes vállalati együttműködés keretében újraindítja-e a mecseki uránbányászatot. Közben már kialakult egy, a 19.5 milliárd Forinttal kármentesített mecseki ércbányászat felélesztését ellenző civil mozgalom.

A mecseki ércbányászat múltjáról, esetleges jövőjéről jó összefoglalás látható a www.realzoldek.hu/dok/GTTSZ-2010/BP-i-eloadas_20100504-pp.ppt honlapon.

Telkibányai ércőrlő malomkövek

Benkő István, a Bányászattörténeti Közleményekben megjelent cikkét az „Ércőrlő malomkövek Telkibányán” címmel Interneten találtam. Aki ásványgyűjtés közben eltévedt a Veresvíz-patak völgyébe, a Hasdát-völgybe, vagy a Csöcs-völgybe, ezeket a malomköveket a régi ércmalmok környékén még in-situ is megnézheti, a lustábbak a telkibányai múzeum kertjében is megtekinthetik a szorgalmasan összegyűjtött emlékeket.

Az érdekes cikk az <http://epa.oszk.hu/01400/01466/00005/pdf/05.pdf> honlapon érhető el.

Őrlőkövek a Bányászati Múzeum kertjében (Fénykép: Körmendy Regina)

A Telkibányai Szabadtéri Földtudományi Oktatópark és a hírverés hiánya

2010-ben, 165.000 Euróval támogatott Interreg Iva projektben megépült egy szabadtéri földtudományi Oktatópark Telkibánya régi ércbányáinak nyomdokában, amelynek legfontosabb állomásait az ún. „Aranyásók útja” fűzi össze. Készültek szép táblák a legfontosabb táróknál, prospektust is láttam egy éve a MÁFI-ban (másutt nem), de sem a börzéken, sem a Geodában, vagy netán Telkibánya honlapján nem jelenik meg. Pedig itt most lenne valami, amire büszke lehetnénk... Képek a tanösvényről:

<http://www.panoramio.com/user/1261906/tags/Arany%C3%A1s%C3%B3k%20%C3%BAtja%20tan%C3%B6sv%C3%A9ny>

Gyűjtőtársak: nagy színjátzó lepke és katicabogár

Fénykép: Körmendy Regina